

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

MAM m.fl. ./ riksåklagaren m.fl. angående stämpling till mord m.m.

(Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 8 november 2024 i mål B 2054-24).

Riksåklagaren har förelagts att skyndsamt svara skriftligen på överklagandena. Yttrandet ska särskilt avse vad som anförts i fråga om jäv.

Högsta domstolens aktbilagor 72-73, 86-87, 95 samt 103-104 har översänts för kännedom.

Jag vill anföra följande.

Inställning

Jag anser att prövningstillstånd bör meddelas på grund av synnerliga skäl (jäv) varefter hovrättens dom i överklagade delar bör undanröjas och återförvisas till hovrätten för ny prövning.

Prövningstillstånd m.m.

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvillå förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

Det finns enligt min uppfattning inte något prejudikatintresse i att Högsta domstolen prövar målet i sak. Jag avstyrker prövningstillstånd på denna grund.

Prövningstillstånd av synnerliga skäl

Jag vill till att börja med upplysa om att riksåklagaren någon dag före fatalietiden uppmärksammades på att nämndemannen RB kunde ha varit jävig. Mot bakgrund av att riksåklagaren, som inte företräder målsägandena och då heller inte kan åberopa Europakonventionen, i allmänhet intar en mycket försiktig hållning inför att överklaga en frikännande hovrättsdom och åberopa prövningstillstånd av synnerliga skäl, avstod riksåklagaren från att överklaga hovrättens dom.

Det måste framhållas att riksåklagaren genom beslutet inte tog någon ställning till frågan om RB varit jävig.

Med detta sagt vill jag med anledning av målsägandenas överklaganden anföra följande.

Högsta domstolen har i NJA 2024 s. 470 uttalat följande.

18. Prövningen av om jäv föreligger enligt generalklausulen avser inte bara domarens egen inställning till målet och parterna. Att domaren faktiskt är opartisk och oberoende är därför inte tillräckligt för att han eller hon ska anses vara ojävig. Omvänt är det, för att jäv ska föreligga, inte tillräckligt att en part saknar förtroende för domaren. Det måste också finnas en rimlig grund för partens åsikt att domaren inte är opartisk eller oberoende. Så kan vara fallet om det – med ett objektivet betraktelsesätt – föreligger någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för domarens opartiskhet eller oberoende. (Se ”Tekniska rådets jäv” p. 9 med hänvisningar.)

19. Högsta domstolen har uttalat att syftet med bestämmelserna om domarjäv är att skydda rättskipningens objektiva handhavande och att säkerställa allmänhetens förtroende för domstolarna genom att utesluta domare från handläggningen av mål i vilket hans eller hennes förhållande till någon av parterna eller saken är sådant att det kan innebära fara för partiskhet. (Se ”Tekniska rådets jäv” p. 6.)

20. Reglerna om jäv ska tolkas och tillämpas i ljuset av bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter, av vilka bl.a. följer att var och en har rätt att få sin sak prövad av en opartisk och oberoende domstol (se t.ex. ”Tekniska rådets jäv” p. 6; jfr bl.a. [2 kap. 11 § RF](#) och artikel 6 i Europakonventionen).

Det är ostridigt att nämndemannen RB arbetat och fortfarande arbetar som ordningsvakt på nattklubben Le Cardinal i Helsingborg. För att arbeta som ordningsvakt krävs ett särskilt förordnande (se lagen [2023:421] om ordningsvakter). En ordningsvakt står under Polismyndighetens ledning (13 och 14 §§). Uppdraget som ordningsvakt innefattar också vissa av de befogenheter som kan sägas ingå i statens våldsmonopol (16 §).

Det kan mot denna bakgrund rent allmänt ifrågasättas lämpligheten av att förena arbete som ordningsvakt med uppdrag som nämndeman, särskilt i brottmål. Det bör i sammanhanget framhållas att den som är polisman inte får vara nämndeman (4 kap. 6 § rättegångsbalken).

Av information ur polisens register (se bilaga) framgår att flera av de tilltalade i detta mål besökt nattklubben Le Cardinal och där eller i direkt anslutning till klubben varit involverade i olika våldsamma incidenter. Detta och även det

förhållandet att de tilltalade ingår i ett tongivande och våldsamt kriminellt nätverk som är väl känt i Helsingborg innebär att de som arbetar på nattklubben, och då särskilt som ordningsvakter, torde vara väl medvetna om vilka dessa personer är och vilket våldskapital de besitter. Efter vad som framkommit om bl.a. släktskap, om än på långt håll, och även visst interagerande på sociala medier torde de tilltalade också känna till vem RB och hans närstående är, vilket, inte minst utifrån rådande samhällsklimat, måste vägas in vid bedömningen av hans oberoende i förhållande till de tilltalade.

Det finns mot denna bakgrund och vad som i övrigt framförts och åberopats i Högsta domstolens aktbilaga 41 enligt min uppfattning således tillräckliga skäl för att på objektiv grund ifrågasätta RBs opartiskhet och (framförallt) oberoende. Jag delar således målsägandenas uppfattning att RB var jävig när han deltog i hovrättens avgörande. Det saknar därvid betydelse huruvida han själv eller domstolens övriga ledamöter uppfattade honom som jävig.

Jag ansluter mig också till målsägandenas uppfattning att det förhållandet att RB varit jävig utgör grund för prövningstillstånd av synnerliga skäl och därefter skäl för undanröjande och återförvisning.

Eftersom jävet drabbat även de tilltalade som dömts bör enligt min uppfattning domen i samtliga nu överklagade delar undanröjas och återförvisas till hovrätten för ny prövning där.

Katarina Johansson Welin

My Hedström

Bilaga
Information

Kopia till
Utvecklingscentrum
Kammaråklagaren Karolina Lindekrantz